

ШІСТНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «КРИМ–2009»

ПРОТЯГОМ 6–14 червня у м. Судаку (Автономна Республіка Крим) працювала Шістнадцята Міжнародна конференція «Крим–2009» «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу». Тема року – «Трансформація бібліотечно-інформаційних технологій і відкритий доступ до інформації у правовому полі».

Ця конференція по праву вважається вагомим світовим професійним форумом спеціалістів і керівників бібліотек, видавництва і книготоргових організацій, інформаційних центрів, музеїв, архівів, закладів науки, освіти, комп'ютерних та Інтернет-компаній, представників сфери бізнесу і права. І не випадково вона проводиться під егідою ІФЛА – основного координаційного центру світового бібліотечно-інформаційного співтовариства.

Про значення форуму свідчить хоча б те, що у попередніх зібраннях взяли участь понад 15 тисяч фахівців із 47 країн. Цього року, незважаючи на глобальну економічну кризу, приїхали більше 1 200 делегатів із 27 країн, зокрема, Австрії, Бельгії, Великобританії, Німеччини, Грузії, Канади, Польщі, Російської Федерації, Сполучених Штатів Америки, України, Фінляндії, Франції. Було представлено 312 доповідей.

Основна увага на конференції приділялася стану та перспективам розвитку нових інформаційних, комп'ютерних та Інтернет-технологій у бібліотечній практиці, а також активізації співпраці між бібліотеками, науковими, культурними, освітніми, видавничими організаціями. Особливий акцент було зроблено на проблематиці відкритого доступу і відкритих архівів інформації, ролі Інтернету у трансформації бібліотечно-інформаційного обслуговування, на сприянні бібліотек розвитку читання.

Програма конференції включала близько 60 різних заходів: засідання 14 постійних секцій, семінари, «круглі столи», презентації нових видань та проектів.

Міністерство культури і туризму (МКТ) України представило спеціальну програму «Публічні бібліотеки України: складові успішної діяльності».

Участь у заході взяли начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек МКТ України **Л. Нікіфоренко**, генеральний директор ДЗ «Національна парламентська бібліотека України» (НПБУ) **Т. Вилегжаніна** (матеріали виступів див на с. 6–9, 9–11), генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей **А. Кобзаренко**, директори та фахівці державних, обласних бібліотек України, колеги із країн СНД.

Базою для інноваційних процесів у бібліотеках є прикладні бібліотекознавчі дослідження. Тенденції та аналіз результатів науково-дослідної роботи бібліотек висвітлили заступник генерального директора НПБУ **З. Савіна** та директор Державної біблі-

отеки України для юнацтва

Н. Розколуна

Г. Саприкін.

Зокрема, **З. Савіна** відзначила, що науково-дослідна діяльність публічних бібліотек має прикладний характер та спрямована на знаходження шляхів удосконалення діяльності як окремих бібліотек, так і бібліотечних мереж регіонів. **Г. Саприкін** зупинився на особливостях соціологічних досліджень у бібліотеках для юнацтва.

Беззаперечно, що існуюча нормативно-правова база має чи не вирішальний вплив на діяльність бібліотек. Часто саме вона гальмує ті чи інші інноваційні процеси в них. Аналізу впливу законодавчих змін на функціонування бібліотек присвятила свій виступ учений секретар НПБУ **Н. Розколуна**. Вона підкреслила, що сучасні бібліотекарі повинні не лише знати законодавство, але й уміти його правильно застосовувати у своїй професійній діяльності.

Важливою складовою бібліотечної мережі є обласні універсальні наукові бібліотеки. І це підтвердили у своїх доповідях директори Полтавської ОУНБ ім. І. Котляревського **Т. Зеленська** та Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирява **Н. Богза**.

Т. Зеленська представила бібліотеку як соціокультурний центр регіону, адже такий, здавалося б, традиційний напрям роботи публічної бібліотеки сьогодні містить багато інноваційних складових.

Н. Богза презентувала свій заклад як методичний та координаційний центр публічних бібліотек області. Діяльність Миколаївської ОУНБ – приклад того, як інноваційне бачення та професійний підхід можуть кардинально змінити розвиток бібліотечної мережі. Саме тоді і громада, і представники влади будуть вважати бібліотеки вагомою ланкою розвитку громадянського суспільства.

Тему співпраці бібліотеки і органів влади продовжила у своєму виступі завідувачка відділу Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького **Т. Щурова**. Зокрема, вона розповіла про те, як бібліотека сприяє розвитку культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин.

Виступ директора Алчевської ЦБС Луганської області **Н. Рассохіної** був присвячений розвитку інноваційних технологій у невеликій бібліотеці.

Будь-який бібліотечний заклад успішно функціонуватиме лише за умови наявності висококваліфікованого персоналу. Тому бібліотеки – методичні центри значну увагу приділяють профільному обслуговуванню бібліотечних фахівців. На цьому напрямі роботи зосередила увагу директор Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка **В. Ракитянська**, яка представила різні аспекти інформаційного забезпечення професійних потреб бібліотекарів. Цікавим доповненням її виступу стала демонстрація відеофільму, присвяченого 105-й

річниці створення на базі ХДНБ першого в Україні відділу бібліотекознавства.

На завершення заходу відбувся обмін думками бібліотечних фахівців України, інших країн СНД щодо

шляхів подальшого розвитку бібліотечної справи, а також перегляд відеофільму про діяльність публічних бібліотек України, створеного працівниками НПУ.

З ІСТОРІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК БІЛОРУСІ У Х-XXI СТ.

Висвітлюється історія розвитку бібліотек Білорусі в контексті історичних подій, що відбувалися у Х–XXI ст. Розглядаються особливості й доля найбільш значних колекцій книг, питання реконструкції, відновлення і збереження документної спадщини, заходи з повернення на батьківщину пам'яток книжкової культури Білорусі й забезпечення доступу до них як дослідників, так і широких кіл користувачів

НА території Білорусі передумови для виникнення перших бібліотек з'явилися на рубежі Х–XI ст. Базуючись на прийнятій у сучасній історії країни періодизації, у подальшому їхньому розвитку можна виділити такі основні періоди: Білорусь – у складі Київської Русі та прадавніх князівств (IX – перша пол. XIII ст.); Білорусь – у складі Великого князівства Литовського (др. пол. XI – др. пол. XVI ст.); Білорусь – у складі Речі Посполитої (1569–1795); Білорусь – у складі Російської імперії (1795–1917); Білоруська Народна Республіка (1917–1919); Білоруська Радянська Соціалістична Республіка (1919–1991); Республіка Білорусь (з 1991 р. і дотепер).

Виникнення та зміцнення на території Білорусі незалежних Полоцького і Туровського князівств, зростання міст, розвиток торгівлі та ремесел, встановлення політичних, економічних, культурних зв'язків із Києвом, Новгородом, Візантією, іншими європейськими державами зумовили потребу в книгах, освічених людях і бібліотеках.

На територію білоруських князівств перші книги, переважно релігійного змісту, потрапляли завдяки візитам із Візантії духовних осіб. Отримує розповсюдження перепис книг ченцями соборів та монастирів.

Перша з відомих нам бібліотек виникла завдяки книжковому зібранню полоцького Софійського собору – третього за своєю величиною та значенням храму, подібного київському і новгородському. Його книгозбірню створено 1066 року – одночасно з заснуванням собору. Це були придбані книги, подаровані або переписані ченцями для власних потреб. Незначна їхня частина збереглася і до наших часів, але, на жаль, нині знаходиться поза територією Білорусі.

Відомості про більшість із невеличких бібліотек, що були при інших соборах, монастирях, церквах, не збереглися. Проте, як вважають фахівці, їхнє існування є незаперечним, адже кожна парафіяльна церква „мала потребу принаймні у 8 богослужбових книгах” [8, 9].

У середині XIII ст. почався процес утворення однієї з найбільших держав Східної Європи епохи Середньовіччя – Великого князівства Литовського. Фахівці вважають, що воно було «поліетнічною державою чотирьох основних народів – білоруського, українського, російського і литовського» [2, 96], в якій східні слов'яни мирно співіснували з балтами,

Р. Мотульський

євреями, татарами й іншими народами. В 1569 р. у Великому князівстві Литовському проживало близько 3,5 млн. людей, 80% із яких становили слов'яни. Державною мовою була старобілоруська. Геополітичне положення перетворило князівство в територію перетинання цивілізацій і культур, своєрідну «буферну зону» між тюркськими племенами та західною цивілізацією, хрестоносцями й народами південного сходу Європи, католицизмом і православ'ям. Білоруська культура того періоду розвивається на підґрунті багатих візантійських і давньоруських традицій. Зберігаючи єдність зі східнослов'янською й західноєвропейською культурами, вона відіграє важливу роль у Великому князівстві Литовському.

У духовному житті суспільства цього періоду домінує церква. На території Білорусі активно будуються собори, церкви й монастирі, при яких створюються скрипторії, друкарні, школи й бібліотеки. Варто відзначити, що якщо православна церква була носієм давньоруських традицій, то католицизм привносило на білоруські землі елементи західноєвропейської, переважно польської, культури.

В цей час продовжувалася традиція створення рукописних книг. Серед них – авторські твори, багатозово переписані монахами книги релігійного змісту. На жаль, рукописів книг, що з'явилися на білоруських землях у Х–XVI ст., збереглося дуже мало.